פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زو هديرخ

גיליון 3, 20 בינואר 2021

מופע מהבּיבּים

פרצופו האמיתי של נתניהו נחשף:

שונא ערבים ועובדים מאורגנים

קבלו את בנימין נתניהו הטוב והמיטיב! חג המולד כבר עבר, אבל סנטה-ביבי ממשיך להרעיף מכל טוב! אפילו אביב גפן קיבל 70 מיליון.

גבירותי ורבותי: החל מופע היחיד של ראש הממשלה הלהטוטן בניסיונו הנואש לבצר את שלטונו הימני ולהימלט מהמשפט.

נתניהו כאן ונתניהו שם. נתניהו עם המתחסן המיליון באום אל-פחם (אוי, תקלה – מתברר שהוא אסיר משוחרר עם עבר קשה של אלימות) ונתניהו עם המתחסנת השני מיליון באשדוד (אוי, שוב תקלה – לא בדיוק שני מיליון, אבל מי סופר?). סנטה-נתניהו אוהב את כולם, אפילו את הערבים או ה"לא-יהודים", כפי שהעדיף לכנות את האזרחים הערבים-הפלסטינים עד לא מזמן.

אבל לפרקים גם נתניהו, הצעיר ב-4 שנים מטראמפ קשישא, חייב לנוח. ואז, מאחורי הקלעים, מתחיל מופע אחר – ללא טריקים וללא שטיקים. לאחר הרומן המתוקשר עם הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית ויו"ר רע"מ, ח"כ מנסור עבאס, נתניהו פולט: "ברור שאנחנו נגד עבאס, הוא מהתנועה האסלאמית, הוא לא מכיר בציונות, מה לי ולו!?". כך צוטט נתניהו בשיחה פרטית לפי פרסום בעיתון "ישראל היום" (17.1). לדברי נתניהו, "אנחנו מתחרים על הקולות. הוא מתחרה נגדי". עוד הוסיף נתניהו כי הוא "בעד המצביעים הערבים" (המתי מעט שיתמכו בו, כמובן) אבל נגד הרשימה המשותפת.

רגע חושפני נוסף היה בשבוע שעבר (14.1), בתיעוד ששודר בחדשות 12 בו נראה נתניהו במפגש זום עם נציגי

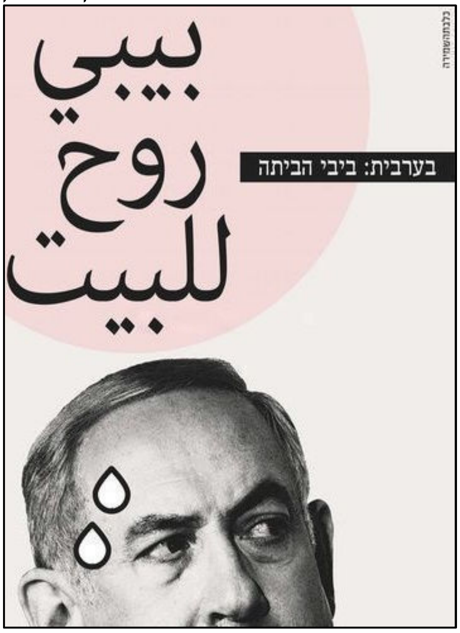

"השולמנים", התארגנות עצמאיים ומעסיקים קטנים. הוא הסביר להם שאין לו "את 61 האצבעות הנדרשות כדי לקדם רפורמות" – ובהן פירוק העבודה המאורגנת. בין היתר אמר נתניהו: "אין לי 61 קולות לעשות את הרפורמות שמעקרות את הכוח של ועדי העובדים. ועדי העובדים לא מגינים על העובדים החלשים. לא צריכים את זה בדמוקרטיה".

נתניהו, בשיחה שארכה כשעתיים, נראה תזזיתי ועצבני מאוד כשפלט: "החרדים וסמוטריץ' עושים מה שאני רוצה". נתניהו ניסה לשכנע את "השולמנים" שלא להקים מפלגה עצמאית ולא לחבור לבנט או לכל מפלגה אחרת.

יו"ר ההסתדרות, ארנון בר-דוד, פרסם הודעה נזעמת בעקבות דברי נתניהו. "ראש הממשלה מנסה להסיט את האש מהכישלון הטוטאלי שהוביל למיליון מובטלים ללא פרנסה ומסגרים אין סופיים שחיסלו מאות אלפי עצמאים. אם נתניהו החליט להכריז מלחמה על מאות אלפי משפחות של שכירים ועצמאים הוא ימצא הסתדרות חזקה מאי פעם שתמנע זאת ממנו", הדגיש.

אז מה צריך לעשות כאשר יו"ר ההסתדרות נותן יד למדיניות הכלכלית והחברתית הניאו-ליברלית של נתניהו? וכאשר ח"כ עבאס נכון להעניק את שירותיו להמשך שלטון הימין? לחזק את חד"ש בבחירות הקרובות לכנסת. כל מקום בו נמצאת חד"ש – זה המקום הרחוק ביותר מנתניהו וממדיניותו.

דברים בשם אומרם

מגן עדן ניאו-ליברלי לגיהינום כלכלי

"המדיניות הניאו-ליברלית שהייתה פה בשלושים השנים האחרונות שחקה לגמרי את המגזר הציבורי, ואנחנו אוכלים את פירות הבאושים שלה עכשיו. כדי לצאת למבצע שיקום של הכלכלה, צריך כוח מבני גדול ותקצוב. החוסר בדברים אלה ניכר מאד במגיפה. עשינו פה גן עדן ניאו-ליברלי והחלשנו את המגזר הציבורי, צמצמנו והחלשנו אותו, ועכשיו פשוט אין מי שיעשה תוכנית שיקום. אין מי שיגבש אותה, בקושי יש איך ליישם משהו כזה. חסרה היום מערכת שתדע לתכנן, לתכלל ולהוציא לפועל את התוכנית"

(פרופ' יוסי זעירא, יו"ר האגודה הישראלית לכלכלה, "דבר", 7.1)

גוי של שבת גם ברפת

"הנהלת קיבוץ יבנה החליטה להפסיק את החליבה היהודית בשבת ושכרה עובדים זרים שיחלבו את הפרות בסופי השבוע. החליבה בשבת על ידי יהודים הייתה בליבו של פולמוס הלכתי בדורות האחרונים".

("ערוץ 7", 8.1)

הישראלים... העשירים

"אם לחולדאי אין בשלב זה שמות גדולים ברשימתו, הרי שבחוג מקורביו וידידיו אפשר למצוא את השמנה והסלתה התל־אביבית, אנשי עסקים השייכים לחוג האלפיון העליון ואנשי מקצוע המוברגים היטב לצמרת ההון־שלטון בישראל. לאורך השנים הוא טווה רשת ענפה של בעלי הון ותורמים נדיבים מישראל ומהעולם, עמם הוא נפגש מעת לעת לצורכי תרומות לעיר וממניעים חברתיים ופוליטיים. "הישראלים" עוד לא נדרשה לדווח למבקר המדינה על התרומות שהועברו לה, אך עיון ברשימת התורמים של חולדאי במרוץ האחרון לראשות העיר מגלה עוד ועוד שמות מוכרים מהעולם העסקי".

(ליאת לוי, "דה מרקר", 8.1)

לא רק טראמפ, לביבי יש ידידים נוספים

"אנו מצטערים על מותם של 200 אלף ברזילאים בעקבות מגפת הקורונה. אבל החיים הממשיכים !"

(ז'איר בולסונרו, נשיא ברזיל, 9.1)

הקריירה הפוליטית הקצרה בתולדות המדינה

"זו, ללא ספק, הקריירה הפוליטית הקצרה בתולדות המדינה; בסך הכל כחמש שעות. בשעה 21:48 הודיע יו"ר תל"ם ח"כ משה (בוגי) יעלון על ביטול מועמדותו של עו"ד איימן אבו רייא ברשימת המפלגה לבחירות לכנסת ה-24 שכן הוא חשוד בפלילים בפרשת קרקעות. התיק נגדו פתוח ונבדקת אפשרות להגיש כתב אישום נגדו ונגד עוד כמה מעורבים בהונאה. חמש שעות לפני כן, בשעה 16:22 צייץ יעלון: 'ברוך הבא איימן! עו"ד איימן אבורייא, אזרח ישראלי, ערבי-מוסלמי, שאינו נרתע להשמיע את קולם של ערביי ישראל, שמכירים בזכות העם היהודי לבית לאומי, ושואפים להשתלב במדינה תוך מאבק על הזכות המוקנית לשוויון... ברוך הבא לתל"ם'".

("אל אתיחאד", 11.1)

במרץ משכתבים את ההיסטוריה

ח"כ ניצן הורוביץ מתפאר ש'מרצ היא המפלגה הראשונה בתולדות ישראל ששיבצה שני ערבים בחמישייה הפותחת'. אבל לא, אפילו בכנסת הנוכחית. בכל מערכות הבחירות בעשור האחרון התמודדו בין שלוש לשבע רשימות שעמדו ברף הזה. בבחירות אפריל 2019 אלה היו חד"ש-תע"ל ורע"ם-בל"ד, בבחירות 2020 — הרשימה המשותפת. נו, תגידו, זה לא נחשב. כשהורוביץ התפאר בשוויוניות של מרצ, הוא לא התכוון לספור רשימות 'של ערבים'. אלא שבתולדות הפוליטיקה הישראלית היו גם רשימות יהודיות-ערביות שעמדו בקריטריון. גם חד"ש, שמגדירה את עצמה עד היום כמפלגה יהודית-ערבית. ב-1977 התמודדו בחמישייה הראשונה של חד"ש שלושה ערבים, תופיק טובי, תופיק זיאד וחנא מואיס, ושני יהודים — מאיר וילנר וצ'רלי ביטון. כל החמישה נכנסו לכנסת. לסיכום: בכל סבב בחירות יש רשימות עם יותר משני ערבים בחמישייה הראשונה. גם מקרב המפלגות שלא נחשבו 'ערביות', כגון חד"ש".

("גלובס", 11.1)

מכתבים למערכת

האמנם הורעל האופוזיציונר

איזו כותרת ענקית פורסמה ב"זו הדרך" בגיליון 51! ננסה לנתח את הכותרת. נתחיל מהמילה "אופוזיציונר" ועד כמה הכינוי הזה מתאים לבלוגר אלכסיי נבלני. ניקח לדוגמה את צירופי המילים הבאים: "האופוזיציונר עידן סלוצקר" כשמו של כותב המאמר, או "האופוזיציונר טלמון סילבר". עד כמה יש להם משמעות? עד כמה מתנגדי ביבי עידן סלוצקר או טלמון סילבר ראויים לתואר הנכבד "אופוזיציונר"?

נבלני הוא אישיות אפורה, חסרת כריזמה, שאינה מוכרת לאיש ברוסיה זולת קומץ "תומכים" בתשלום. המערב החליט משום מה להמר עכשיו דווקא עליו ולא על "אופוזיציונרים" אחרים ברוסיה. התקשורת המערבית והישראלית הקרויה "חופשית" הכתירה אותו כ"מנהיג האופוזיציה ברוסיה" בה"א הידיעה, כ"מתנגדו המר של פוטין", במאמץ לבנות לו תדמית של פוליטיקאי ענק ממדים, להבדיל מה"אופוזיציונרים" סלוצקר או סילבר. וזה לא מפריע לקורא הממוצע במערב, שאין לו מושג מהו המצע הפוליטי של אותו נבלני, ואם יש לו בכלל מצע כלשהו.

נעבור למילה השנייה: "שהורעל". בהכנסת מילה זו לכותרת, קובע העיתון כ"עובדה" שנבלני הורעל, וזאת למרות שלפי גרסת שלטונות רוסיה אין לכך שום אישור: הרופאים בבית החולים באומסק מכחישים הרעלה כימית, וממשלת גרמניה דוחה את פניותיה החוזרות ונשנות של ממשלת רוסיה לקבל לידיה דגימות ותוצאות מבדיקות המעבדה שקבעו לכאורה את הימצאותו של רעל כימי בגופו. זה אומר, שכותב המאמר נשען על המקורות של צד אחד בלבד, ומתעלם לחלוטין מהצגת התמונה מהצד השני, או פשוט אינו נחשף למקורות שאינם מערביים – ובכך לוקים מאמריו בחסר.

טלמון סילבר, לוד

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

אין די ב"עשיית כל מאמץ" לשמירת האחדות

קריאת השכמה למשותפת

לאחרונה נשלחה אל מנהיגי ארבע המפלגות המרכיבות את הרשימה המשותפת עצומה, חתומה בידי למעלה מחמישים אנשי (ונשות) ציבור מן החברה הערבית. חותמיה הביעו דאגה עמוקה נוכח מצבה הנוכחי של הרשימה. עצם הקמתה של המשותפת ותפוקתה האלקטורלית מאז הקמתה הוגדרו בעצומה "הישג היסטורי".

החותמים והחותמות הפצירו במנהיגים של ארבעת מרכיביה של המשותפת להתגבר על חילוקי הדעות ביניהם ולשמור על אחדותה. "עיניו ותקוותיו של עמנו נשואות אליכם", נאמר בסיפא של העצומה.

אני נמנה עם תומכיה היהודים של הרשימה המשותפת. הצבעתי עבורה מאז הקמתה בכל מערכות הבחירות שתכפו ובאו עלינו. אני תמים דעים עם קריאתם של חותמי העצומה אל מנהיגי הרשימה המשותפת, לעשות כל מאמץ לשמירת אחדותה. מעבר לכך, אני סבור שעצם הקמתה של המשותפת והישגיה האלקטורליים בבחירות האחרונות היו בגדר בשורות טובות לא רק לציבור הערבי, אלא גם ללא מעט אזרחים יהודים שוחרי שלום, שוויון וצדק חברתי.

אך אין די ב"עשיית כל מאמץ" לשמירת אחדותה של הרשימה. הירידה המתמשכת בכוחה האלקטורלי, כפי שבאה לידי ביטוי בסקרי דעת הקהל, אינה בגדר "טעות סטטיסטית". היא סימפטומטית למצב משברי אמיתי. על מנהיגי המשותפת לקיים בהקדם שיח כן ונוקב בנושאים השנויים במחלוקת. עליהם לבחון האם הנסיבות שהצדיקו את הקמת הרשימה בשעתה רלוונטיות גם כיום, והאם ניתן לעצב פרוגרמה עדכנית לקראת הבחירות הקרובות, או שמא נחרץ גורלו של הפרויקט החשוב הזה להתפרק לגורמיו.

ממהלך חירום לביסוס הכוח

לקראת השיח המצופה ממנהיגי המשותפת לקיימו, אני מתכבד להציע את התובנות הבאות: **ראשית**, הקמתה של הרשימה המשותפת בשעתו הייתה מהלך חירום לסיכול מזימה: לגמד באמצעות העלאת אחוז החסימה את הייצוג הפרלמנטרי של הציבור הערבי. הישגיה האלקטורליים של הרשימה והתבססותה כסיעה השלישית בגודלה בכנסת הפכו את ההצבעה עבורה לציווי דמוקרטי מן המעלה הראשונה.

כוחה המצטבר של הרשימה המשותפת אינו רק מנוף להישגים פרלמנטריים. זו גם תזכורת לכך שמהלכי הדה-לגיטימציה של הציבור הערבי והנהגתו הם פיגוע בדמוקרטיה הישראלית עצמה. זו גם הסיבה לכך שקול יהודי הניתן לרשימה זו, שבסיס כוחה הוא הציבור הערבי, הוא קול לחיזוק הדמוקרטיה.

שנית, הרשימה המשותפת חתרה מאז הקמתה למצב את עצמה ככוח שללא תמיכתו, מבפנים או מבחוץ, לא תיתכן הקמת ממשלה חלופית לממשלת נתניהו. זאת, ברוח המסר שיו"ר הרשימה, ח"כ איימן עודה (חד"ש), טרח להעביר שוב ושוב: "לא נוכל לעשות זאת לבדנו, אך אתם לא תוכלו לעשות זאת בלעדינו".

תרומתו של מיצוב זה ללגיטימציה הפוליטית של הציבור הערבי ושל הנהגתו, וממילא לדמוקרטיה הישראלית, אינה מוטלת בספק. התפרקות הרשימה המשותפת לגורמיה עלולה לבטל את המנוף הזה מעיקרו. אין זה מופרך להניח שלכך בדיוק חותר נתניהו.

שלישית, בוחריה של הרשימה המשותפת אכן מצפים ממנה שלא תסתפק במחאה, אלא תפעיל את כל אמצעי השפעתה כדי להביא הישגים עבור הציבור הערבי בתחומים כמו מיגור הפשיעה האלימה, מתן פתרונות דיור ואישור תוכניות מתאר, הפסקת הרס הבתים, ופיתוח רב צדדי של המגזר הערבי. המאמץ לקדם הישגים אלה מחייב הידברות מול גופים ממשלתיים ביצועיים דוגמת אגף התקציבים באוצר, משרד השיכון, ועוד. אין בהידברות זו כשלעצמה שום פגם אתי או רעיוני, שכן מטרתה היא מימוש זכויות המגיעות לאזרחי ישראל הערבים מתוקף היותם אזרחי המדינה.

אין צורך בעסקאות עם נתניהו

הידברויות כאלה נעשו בעבר, על דעת כל מרכיבי המשותפת, ואכן הניבו פירות חיוביים. אך כדי למנף הישגים אלה אין שום צורך בעסקאות "תן וקח" עם נתניהו ופמלייתו (כגון תמיכה עתידית בחקיקה שתבטיח את שרידות שלטונו ומדיניותו). הציבור הערבי אינו בשום פנים ציבור צרכני גרידא, נטול זהות לאומית. הוא רוצה, ומסוגל, לשלב בין העצמת השפעתו והישגיו מחד גיסא, לבין מתן ביטוי לזהותו הקולקטיבית מאידך גיסא.

רביעית, על הרשימה המשותפת להרחיב את פנייתה לציבורים יהודיים מגוונים, ולהעביר להם מסר בדבר חזון בנייתה של שותפות ערבית-יהודית שוויונית. שותפות כזאת היא סם חיים עבור הרשימה. בלעדיה, היא נדונה להסתגרות בגטו אתני, רעיוני ופוליטי. משמעותה של שותפות זו היא קשב הדדי למצוקות, לחרדות ולתקוות של שני הצדדים. בנייתה היא תהליך המחייב שיח מתמשך.

נכונותם של מרכיבים במשותפת לקיים שותפות כזאת רק עם חוגים יהודיים המסכימים למאה אחוזים של השאיפות הערביות היא מתכון בדוק להכשלת השותפות מעיקרה. מקובלת עלי הפתיחות שמציע איימן עודה, לפיה ניתן לבנות שותפות גם כאשר קיימת הסכמה לגבי שמונים אחוזים, ולקיים שיח מתמשך על יתר עשרים האחוזים. אמנם הפיכת הרשימה המשותפת ל"מפלגה יהודית-ערבית" היא חזון ארוך טווח ובלתי ישים כיום, אך רצוי לתת להעמקת השותפות גם ביטוי אלקטורלי מידי. אני מציע שעל דעת כל מרכיבי הרשימה ישובץ במקום ה-12 מועמד יהודי בעל מוניטין ציבורי, שאינו נמנה עם אחד המרכיבים (ולמען הסר ספק: תינתן עדיפות לשיבוץ מועמדת). המקום ה-12 מוצע בכוונת מכוון, מאחר שהסקרים האחרונים צופים לרשימה צמצום כוחה עד ל-11 מנדטים ואף פחות מכך. יהיה בצעד זה כדי לבטא הכרה בערך המוסף ששותפות יהודית-ערבית מקנה לרשימה המשותפת, ואיתות לגבי פרספקטיבה עתידית.

זו קריאת השכמה לרשימה המשותפת. השיח המצופה בין מנהיגי ארבע המפלגות המרכיבות אותה הוא קריטי וגם דחוף עד מאוד, וזאת עקב אילוצי לוח הזמנים של הגשת רשימות. ברוח התפילה היהודית לימים הנוראים, אני קורא למנהיגים: "לברית הבט, ואל תפן ליצר".

יוסי אמיתי

אושרו מועמדי חד"ש לבחירות

מועצות מק"י וחד"ש התכנסו לראשונה באופן מקוון בסוף השבוע (16.1) כהכנה לבחירות הקרובות לכנסת ה-24. מאות צירים השתתפו בישיבות שנערכו באמצעות אפליקציית זום, ומאות נוספים צפו במושבי הפתיחה של המועצות בשידור ישיר בפייסבוק.

המועצות התכנסו בעת שעתידה של הרשימה המשותפת לוט בערפל. המטרה המוסכמת היא לשמור על השותפות הפרלמנטרית שהניבה סיעה ובה 15 חברים – השלישית בגודלה בכנסת. במהלך מועצת מק"י עמד מזכ"ל המפלגה, עאדל עאמר, על כך "שיש לשמור על הרשימה המשותפת, אבל אין לוותר על עקרונות". "נמשיך במערכה נגד ממשלת הימין בראשות בנימין נתניהו", הכריז.

במועצת חד"ש אישרו הצירים את 5 המועמדים הראשונים של חד"ש ברשימה לכנסת, הביעו אמון מחודש בחברי הכנסת המכהנים וקראו להמשיך ולקיים את הרשימה המשותפת. בחמשת המקומות הראשונים ברשימת חד"ש לכנסת יוסיפו להיות חברי הכנסת המכהנים איימן עודה, עאידה תומא-סלימאן, עופר כסיף, יוסף ג'בארין וג'אבר עסאקלה. מזכיר חד"ש מנצור דהאמשה אמר: "נייצג את הקול השמאלי העקבי והברור בכנסת הקרובה. נמשיך להיאבק בכל החזיתות כדי לקדם את השלום, השוויון והחירות לכולם".

בתום דיוני המועצה מסרה ח"כ תומא–סלימאן: "אמנם לא יכולנו להיפגש פיזית, אבל מבעד למסכים הרגשנו בעוצמה את האחדות בין החברים. עמדתנו ברורה – לפעול לשימור הרשימה המשותפת, אבל בתנאי שתישמר גם התפיסה עליה היא נוסדה – נגד הימין, נגד הכיבוש ולמען שוויון לכל האזרחים. נפעל כדי שהפוליטיקה שחד"ש מקדמת תהיה הקול השמאלי הברור והחזק ביותר בכנסת".

מצוקה בבתי החולים

בשיא ההתפרצות של הגל השלישי של נגיף הקורונה הקימו השבוע (17.1) שבעה מנהלי בתי חולים ציבוריים (הדסה, שערי צדק, לניאדו, מעייני הישועה, ובתי החולים האנגלי, הצרפתי והאיטלקי בנצרת) מאהל מול משרד האוצר בירושלים במחאה על קריסת בתי החולים.

מנהל בית החולים האנגלי בנצרת, פרופ' פהד חכים, אמר במאהל: "כל המדינה רעדה בעקבות פטירתו של החולה באיכילוב בגלל שנותק ממכונת הנשמה. זה יכול לקרות בכל אחד מבתי החולים שלנו. בתי החולים שלנו לא מסוגלים לנשום יותר. איפה ראש הממשלה? איפה שר האוצר? איפה שר הבריאות? תתביישו!". עוד תקף חכים: "אני קורא לשר האוצר, בוא תחצה את הכביש ונפתח במו"מ מידי. אדוני שר האוצר, אתה אחראי להתמוטטותם של שבעה בתי חולים".

חברי הכנסת של הרשימה המשותפת ביקרו באוהל המחאה והביעו תמיכה במאבקם של מנהלי בתי החולים. ח"כ תומא–סלימאן מסרה: "פניתי ליו"ר ועדת הכספים משה גפני יחד עם תשעה חברי הוועדה בבקשה לקיים דיון מידי בנושא בתי החולים הציבוריים. אני שמחה מאוד שהוא נענה לבקשתנו. עלינו לעשות הכל כדי להציל את בתי החולים שעומדים בפני קריסה". עוד הוסיפה: "על הממשלה להעביר תקציבים מיד לפני ההתרסקות שתגרום לנזק בלתי הפיך".

ח"כ ג'אבר עסאקלה הדגיש: "הגעתי אל מאהל המחאה כדי להביע תמיכה במאבקם הצודק ביותר של בתי החולים הציבוריים. בהיעדר תמיכה ממשרד האוצר הם נמצאים על סף קריסה זה תקופה ארוכה, ולמרות זאת ממשיכים לספק שירות לחלקים נרחבים באוכלוסיה במסירות בלתי נלאית".

תוך שבועיים: 41 פלסטינים הותקפו בידי מתנחלים

ילדה בת עשר מהכפר הפלסטיני מדאמא, השוכן מדרום לעיר שכם שבשטחים הכבושים, הותקפה השבוע (17.1) בידי מתנחלים. הילדה, חלא אלקוט, נפצעה קל בראשה בחצר ביתה ופונתה לקבלת טיפול רפואי בבית החולים רפידיא בשכם. קרובי משפחתה מסרו לתחקירן של ארגון "יש דין", כי קבוצת מתנחלים שהגיעה מכיוון ההתנחלות יצהר תקפה בתים ביישוב.

"יש דין" מסר כי מאז מותו של אהוביה סנדק בתום מרדף משטרתי, קיבלו תחקירני הארגון דיווחים מאומתים על 41 מקרים שונים של תקיפות פלסטינים בידי מתנחלים, לרבות חסימות כבישים ויידוי אבנים לעבר רכבים ובתים. בתשעה מקרים לפחות גרמו מתנחלים לפציעתם של פלסטינים באמצעות יידוי אבנים.

מחד"ש נמסר: "כבר שבועות שיש עליה בפרעות המתנחלים בפלסטינים ברחבי השטחים הכבושים. עשרות מתנחלים תקפו ללא מפריע בתים בכפר מדאמא, ופצעו את חלא בת ה-11 בפניה. הטרור הזה הוא זרוע של הכיבוש ופועל בכלים שלובים עם הכוח הצבאי. נמשיך להיאבק בכיבוש ובפשעיו ולמען פתרון של שלום צודק לכל יושבי הארץ".

נתניהו התנער מח"כ עבאס

"ברור שאנחנו נגד מנסור עבאס, הוא מהתנועה האסלאמית, הוא לא מכיר בציונות, מה לי ולו?!". כך צוטט השבוע (17.1) ראש הממשלה בנימין נתניהו בשיחה פרטית, על פי פרסום בעיתון "ישראל היום" (ר' עמוד השער). לדברי נתניהו, "אנחנו מתחרים על הקולות. הוא מתחרה נגדי. מדברים על שיתוף פעולה בינינו, מה אני אגיד, ממש שיתוף פעולה נפלא. רק לפני חודש הוא הצביע עם יאיר לפיד על חוק שהיה אמור למנוע ממני לכהן כראש ממשלה".

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל
או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com
המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

פורסמו דוח"ות חמורים לגבי הבטיחות בעבודה, אבל אחד חסר - של ההסתדרות

חרף האטה: הרוגים רבים בענף הבנייה

"קו לעובד" פרסם בשבוע שעבר דו"ח המסכם את תחום הבטיחות בעבודה בשנת 2020. לדברי עורכי הדו"ח, "הממצאים מדאיגים: למרות ירידה מבורכת של 24% במספר ההרוגים, חלה עלייה של 20% במספר הפצועים: 423 בשנת 2020 לעומת 351 בשנת 2019. ענף הבנייה עדיין הקטלני ביותר, מספר המפקחים עדיין נמוך מהנדרש. 71% מהתאונות כלל לא נחקרות כי מצב הפצועים בהן מוגדר: 'בינוני'".

עוד עולה מהדו"ח שלמרות שמספר התאונות גדל, בפועל יש שימוש מצומצם מאד באכיפה פלילית ובאכיפה מנהלית. מינהל הבטיחות במשרד העבודה והרווחה יכול להשית עיצומים כספיים וקנסות על קבלנים שמפרים הוראות בטיחות. אולם בשנה שעברה הטיל מינהל הבטיחות רק 179 עיצומים כספיים על קבלני בנייה בגין ליקויי בטיחות, וזאת למרות שנרשמו אלפי ליקויי בטיחות בענף הבנייה. מצב זה מוביל להיעדר הרתעה אצל חברות קבלניות המפרות הוראות בטיחות. "מה זה אומר בפועל? שאין להן ממה לפחד", הדגישו בקו לעובד.

עוד כלי ליצירת הרתעה נמצא בידי רשם הקבלנים, שרשאי לשלול רישיון מקבלן בעקבות עבירות בטיחות. כאשר חברה קבלנית צוברת למעלה מעשרה צווי בטיחות, שמה יועבר לרשם הקבלנים לצורך קיום שימוע. אם הקבלן הוא גם קבלן מוכר לביצוע עבודות ממשלתיות, הוא יוצא מהרשימה לחצי שנה.

לטענת מחברי הדו"ח "הכלים טובים, רק שבפועל זה לא קורה. לצערנו בדיקת 'קו לעובד' מגלה שלמרות שלמעלה מ-40 חברות צברו בשנת 2020 למעלה מ-10 צווים, רק שלוש מהן הוזמנו לשימוע; תשע מהחברות שצברו יותר מ-10 צווים עדיין רשומות כקבלנים מוכרים למכרזים ממשלתיים".

גם מינהל הבטיחות של משרד העבודה והרווחה פרסם דו"ח סיכום על פועלו במהלך 2020. הדו"ח גדוש תשבחות עצמיות: עלייה של 121% בצווי בטיחות שהוטלו על קבלנים ב-2020, מספר שיא של 2,977 אתרי בנייה שנסגרו בשנה שעברה, ועלייה של 47% בביקורי פקחים באתרי הבנייה בשנה החולפת.

מהדו"ח עולה גם כי נרשמה ירידה בכמות התאונות הקטלניות באתרי הבנייה. אך מחבריו "שכחו" לציין שהסיבה לכך איננה הגברת הפיקוח אלא ההאטה בענף בעת מגפת הקורונה. נשאלת השאלה: כמה עובדים נהרגו אשתקד בענף הבנייה? לפי נתוני מינהל הבטיחות, ב-2020 נהרגו 31 עובדים באתרי בנייה. לפי מעקב של עיתון "גלובס" המתבצע מאז 2016, מספר ההרוגים ב-2020 היה גבוה יותר ועמד על 35 עובדים. הדו"ח של קו לעובד מוסר נתונים לא על הענף, אלא על כלל העובדים שנהרגו בתאונות עבודה – 65. הקבוצה למאבק בתאונות עבודה בבניין ובתעשייה מדווחת על 67 הרוגים בתאונות עבודה – בלי לפרט את מספר ההרוגים בתאונות בניין. אפילו כאשר מאמצים את הדיווחים הנמוכים יותר, ברור כי המחיר שגובה תאוות הקבלנים למקסום רווחים גבוה מאוד.

בדו"ח יש גם התייחסות לעשרות מבצעי אכיפה שנערכו השנה. לדוגמא, בינואר נערך מבצע באתרי בנייה באשדוד במסגרתו נעשו פעולות פיקוח ב-28 אתרי בנייה בעיר. רק בשלושה אתרים לא נמצאו ליקויי בנייה. בחודש שעבר נערך מבצע ארצי במסגרתו נערכו ביקורי פיקוח ב-330 אתרים. במהלך המבצע הוטלו 96 צווי הפסקת עבודה, נמסרו 122 צווים והוטלו 46 עיצומים כספיים בשל עבירות.

חיפשנו את הדו"ח בנושא של הסתדרות עובדי הבניין והעץ, האיגוד ההסתדרותי האמור לאגד את פועלי הבניין. חיפשנו... ולא מצאנו. גם דו"חות של השנים הקודמות אינם. מתברר שהסתדרות עובדי הבניין שבהנהגת יצחק מויאל הנצחי (שלא עבד ולו יום אחד כעובד בניין, ושבעבר שימש יו"ר ועד עובדי השקם שהופרט) אינה עוקבת אחר ההרוגים והפצועים בתאונות עבודה. חוסר העניין במאבק ממשי בתחום ניצול עובדי הבניין (הישראלים, הפלסטינים והזרים) בא לידי ביטוי גם בחוסר המעש לשמור על חייהם, שלומם ותנאי עבודתם. לפי הניסיון שנצבר בעולם, הכלי היעיל ביותר במלחמה בתאונות עבודה הוא התארגנות עובדים. אבל לא בבית ספרנו – הקבלנים לא אוהבים עובדים מאורגנים.

אפרים דוידי

פעילי חד"ש יפגינו נגד הקטל בבנייה

פעילי פורום המאבק בתאונות עבודה של חד"ש יפגינו ביום שישי הקרוב (22.1) בתל-אביב, בירושלים, בנצרת וליד סכנין. מהפורום נמסר: "נגיף תאונות הבניין ממשיך להשתולל באין מפריע. עשרות עובדים מקפחים את חייהם על גבי פיגומים ומנופים ברחבי הארץ. במהלך 2020 נהרגו 67 עובדים בתאונות עבודה, בהם 33 בענף הבנייה, ועשרות נוספים נפצעו".

לדברי הפעילים, "לנגיף תאונות הבניין אין מסיבות עיתונאים, ישיבות ממשלה ופרויקטור מיוחד: יש רק ממשלה שעוצמת עיניים וקבלנים שקוצרים רווחים של מיליונים מקיצוץ עלויות הבטיחות". עוד הבטיחו ש"ביום שישי הקרוב, ומדי חודש, נפגין ברחבי הארץ נגד מדיניות הממשלה המעדיפה רווחים על חיים. דם הפועלים אינו הפקר". "זו לא תאונה – זו אשמת המדינה", הדגישו.

ההפגנות יתקיימו בשעה 13:00, בו זמנית ברחבת המשביר במרכז ירושלים ובפינת הרחובות מטלון-העלייה בדרום תל-אביב. בשעה 16:00 תחל ההפגנה בצומת יובלים ממערב לסכנין וב-17:00 תתקיים הפגנה בכיכר המעיין במרכז נצרת.

130 אלף מובטלים חדשים

שירות התעסוקה דיווח השבוע (17.1) כי בסוף השבוע האחרון נרשמו 6,4 אלף דורשי עבודה חדשים. יצוין מאז תחילת הסגר השלישי ב-27 בדצמבר נרשמו כ-130 אלף דורשי עבודה חדשים, 54% מהם (כ-69 אלף עובדות ועובדים) נרשמו מאז הודק הסגר.

עובדי ההוראה הם הקבוצה העיקרית בקרב דורשי העבודה החדשים מאז תחילת הסגר. ערב הידוק הסגר עמד שיעורם בקרב הנרשמים על 5% בלבד, בעת הפרסום היו 26% מכלל הנרשמים מאז תחילת הסגר. כמו כן, מאז ה-27 בדצמבר נרשמו 34 אלף עובדי הוראה, חינוך והדרכה כדורשי עבודה.

מפגש באיגודים הפלסטינים של השובתים עם נציג קו לעובד, ערפאת עמרו, שהסביר את חקיקת העבודה בישראל (צילום: קו לעובד)

"א"י שייכת לעם ישראל" וזו מצווה לנצל פועלים פלסטינים

השביתה במפעל ימית סינון

75 העובדים הפלסטינים במפעל הישראלי בשטחים הכבושים "ימית סינון", המייצרים מסנני מים, שובתים מזה שבועיים בתגובה לפגיעתו של מנהל המפעל עופר תלמי בניסיונות ההתאגדות של העובדים ובזכויותיהם.

המפעל שוכן סמוך לעיר הפלסטינית טול כרם (שטחי A ו-B) ולכן חוקי העבודה הישראליים אינם חלים עליו. חוקי העבודה המחייבים בו הם החוקים הירדניים, שלא עודכנו מאז תחילת הכיבוש הישראלי ביוני 1967.

מנהל המפעל תלמי הבהיר בריאיון לרשת ב', כי "ארץ ישראל שייכת לעם ישראל" ולכן מותר לפגוע בזכויות העובדים הפלסטינים, לשלם להם שכר נמוך ולא לאפשר להם להתאגד. תפיסתו הקולוניאלית של תלמי מכשירה בעיניו את הניצול המעמדי המחפיר של העובדים הפלסטינים בשטחים הכבושים בידי מעסיקים ישראלים.

על השילוב בין כיבוש לקפיטליזם

תלמי מכחיש שהוא פוגע בזכויות עובדיו וטוען כי "אינו יכול לשלם" להם יותר משהוא משלם כעת. במכתב ששלח למנכ"ל ארגון העובדים מען, אסף אדיב, המייצג את עובדי המפעל, כתב: "אתה יודע למה ימית היא החברה היחידה בארץ שעובדת לפי החוק הירדני? משום שלעובדים אין תעודת זהות ישראלית והם בהגדרה לא עובדי חוץ כמו העובדים מתאילנד או ממדינות אחרות. הם עובדים בחברה שבבעלותי, של מי שיודע שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, ואני לא מוכן שעובד פלסטיני ייקשר למדינת ישראל בכל דרך שהיא. אם החוק מתישהו יחייב אותי [לכבד את זכויות העובדים] – אפסיק להעסיק אותם".

אחד השובתים, חליל שיהאב, סיפר ל"כאן" חדשות: "אנו עובדים שנים במשכורות מינימום, גם עובדים מקצועיים – רתכים למשל. כולנו מקבלים את המינימום". לדבריו, "החוק הירדני זו בושה גדולה, ועכשיו הוא (תלמי) אומר גם שהוא לא רוצה לתת לעובדים תנאים בגלל שהם ערבים, לא בגלל שאין לו כסף". יצוין שתלמי שלח לעובדיו הודעה בערבית בה כתב "שהמשך השביתה יוביל לסגירת המפעל", ואף איים עליהם בהעברתו לישראל.

מפעל עשיר אבל עובדיו עניים

במכתב נוסף לעובדים כתב: "אני מבקש להתנצל ולחזור בי מביטוי שרשמתי בשעת כעס במכתבי הקודם בדבר הזכות על ארץ ישראל. אין לעניין זה כל השלכה על ענייני עבודה, אני מצר על כך וכואב את העובדה שאסף אדיב ניצל אמירה זו כדי להציג אותי בתקשורת כ'גזען' או כאכזרי לעובדים. יש לי קושי גדול לראות את המפעל שלנו סגור ברובו, באופן שעלול לפגוע בפרנסה של כולנו. אנחנו בתקופה קשה, והשביתה פוגעת בכולנו והיא מאיימת על קיומנו". יצוין שהמפעל הוא רווחי מאוד ומייצא את מוצריו לשורה ארוכה של מדינות ובהן סין, וייטנאם, ארה"ב, פנמה וקולומביה. המפעל אף משמש קבלן משנה עבור החברה נטפים, שהיא בבעלות משותפת של תאגיד ענק מקסיקני וקיבוץ חצרים ומעסיקה כ-4,300 עובדים ברחבי העולם.

מארגון מען המייצג את העובדים נמסר: "אנו דוחים את הניסיון של החברה ימית להעביר את הסכסוך עם עובדיה לפסים אידיאולוגיים. המאבק של עובדי המפעל הוא על שכר הוגן, דמי הבראה וקרן פנסיה. השביתה שהוכרזה במפעל היא תגובה חוקית לסירוב של הנהלת החברה להכיר בכך, שעובדיה הוותיקים והמקצועיים זכאים לתגמול מכובד על תרומתם למפעל, וכי מדובר בעובדים מקצועיים המועסקים מזה 20 שנה בשכר מינימום וללא קידום. ארגון מען מייצג עובדים ישראלים ופלסטינים על בסיס שוויוני וקורא ל'ימית סינון' לחתום על הסכם קיבוצי, דבר שיאפשר את סיום השביתה וחזרת העובדים לעבודה סדירה".

האיגודים הפלסטיניים פרסמו קריאה לארגוני עובדים בעולם לתמוך בעובדי "ימית" השובתים ולהפסיק את שיתוף הפעולה עם שלטון האפרטהייד בשטחים. עוד מוזכר במכתב כי שביתה קודמת התקיימה במפעל ב-2007.

זוהר אלון

בעקבות הניסיון למנוע ממנכ"ל "בצלם" לדבר עם תלמידים

משרד החינוך: מורשת של השתקה

משרד החינוך זימן השבוע (18.1) לשימוע את מנהל בית הספר הריאלי בחיפה, ד"ר יוסי בן דב. זאת בעקבות השתתפות חגי אלעד, מנכ"ל ארגון בצלם, בכנס בנושא זכויות אדם שהתקיים במוסד בהשתתפות מאות תלמידים. לקראת האירוע שיגר שר החינוך יואב גלנט הוראה למנכ"ל המשרד ולמנהלי המחוזות, בה דרש "לאסור על כניסתם לבתי הכנסת של ארגונים הפועלים בסתירה למטרות החינוך הממלכתי, ובכלל זה כינוייה של מדינת ישראל בכינויי גנאי שקריים או אמירות נגד היותה של ישראל מדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית או פעולה כנגד חינוך לשירות משמעותי בצה"ל או פעולות המיועדות לפגוע או לבזות את חיילי צה"ל בעת או לאחר שירותם".

יצוין כי ארגון "בצלם" פרסם באחרונה דו"ח המגדיר את ישראל כמדינת אפרטהייד. "ארגון המכנה את מדינת ישראל 'מדינת אפרטהייד' — לא תתאפשר כניסתו למוסד חינוכי במדינת ישראל", חתם גלנט.

מיליטריזם משתולל

למרבה הצער, אין שום חידוש בעובדה שגלנט, כמו גם שרי חינוך שקדמו לו, רואה את מערכת החינוך הישראלי כשלוחה של אגף כוח אדם בצה"ל. ראייה זו יוצרת שלל עיוותים בבתי הספר, אשר נמדדים בין היתר לפי אחוזי הגיוס לצה"ל של תלמידיהם. מסלולי לימוד ייעודיים למטרות צבאיות, ושלל התכנים המוגדרים "חברתיים" בתוכנית הלימודים המוקדשים בפועל למטרות קדם צבאיות — בכלל זה פתיחת שערי בתי הספר לתכנים המועברים בידי חיילים במדים — מטשטשים במכוון את הגבולות בין החברה האזרחית לבין צה"ל. ספק אם זר, לו היה מביט בכך, היה מתייחס למיליטריזציה זו כמאפיין של חברה דמוקרטית, כהגדרתו של שר החינוך.

בעוד שפעולות קדם צבאיות מסוג זה נתפסות בעיני משרד החינוך לדורותיו כ"א-פוליטיות", יוזמות של אנשי חינוך המבקשות להזמין להרצאות ופאנלים ארגונים המתנגדים לכיבוש, דוגמת "בצלם" או "שוברים שתיקה", נתקלות בהתנגדות תקיפה של המשרד בטענות לפוליטיזציה של החינוך. אותם אנשי חינוך מוצאים עצמם תחת איומים מצד משרד החינוך, שמקדיש חלק הולך וגדל מזמנו לדיכויים של קולות שונים במערכת המתיימרת לייצר לומדים עצמאיים בעלי יכולת חשיבה ביקורתית.

צנזורה והדחקה

מורשת ההשתקה של משרד החינוך היא ארוכת שנים: פסילה ושכתוב של ספרי לימוד הפכה בו כבר מזמן לחזון נפרץ, כאשר הטיעונים נעים על כל רוחב הקשת: החל מטענה כי התכנים אינם ציוניים דיים או מאמצים את הנרטיב הפלסטיני, וכלה בטענה שהם מעודדים התבוללות, כפי שהיה במקרה פסילת הספר "גדר חיה" של דורית רביניאן.

אולם הדוגמא המובהקת ביותר למורשת ההשתקה של משרד החינוך בשנים האחרונות היא ניסיונותיו להסתיר מהתלמידים, עד כמה שניתן, את הכיבוש ואת הקולות המתנגדים לו. דומה שהפחד מחשיבה ביקורתית על עצם השירות הצבאי, והחשש מהתעצמותן של תופעות כמו "מכתב השמיניסטיות" העבירו בשנים האחרונות את שרי החינוך על דעתם בניסיון ליצור דה-לגיטימציה לשיח חופשי בבתי הספר.

ראש וראשון לשרים אלה היה נפתלי בנט. תקופתו של בנט במשרד החינוך התאפיינה בעיקר בקפיאה על השמרים ובהצהרות ריקות על מהפכה בלימודי המדעים. אולם בתחום אחד גילה בנט פעלתנות אמיתית: ציד מכשפות ומסע איומים כלפי בתי ספר שאירחו ארגוני חברה אזרחית המזוהים כשמאליים, ובמיוחד ארגוני זכויות אדם וארגונים המתנגדים לכיבוש. אנשי משרדו דאגו לזמן לבירורים חסרי תוקף משפטי מנהלים ואנשי חינוך שאירחו ארגונים אלה — למען יראו ויראו. שיאו של הקמפיין היה בחקיקת החוק שכונה "חוק 'שוברים שתיקה'", לפיו "ארגונים שפועלים בארץ ובעולם נגד חיילי צה"ל" לא יורשו להיכנס לבתי ספר ולדבר בפני תלמידים במוסדות חינוך. זאת, לאחר שמסע ההפחדה שניהל יחד עם מנכ"לית משרדו מיכל כהן במטרה למנוע את כניסת אנשי הארגון לבתי ספר, נתקל בהתנגדות מצד כמה מוסדות.

ניסיונות הפחדה

החוק הפומפוזי שאושר בקול תרועה רמה הפך מאז לנדבך מרכזי במורשת ההשתקה של משרד החינוך. אולם למעשה אין ביכולתו למנוע את כניסתו של אף ארגון למוסדות חינוך, שכן אינו מגובה בתקנות מפורשות בחוק או בחוזר מנכ"ל משרד החינוך הקובעים מיהם אותם ארגונים. ומכיוון שרצון שר כזה או אחר עדיין אינו מהווה חוק במדינת ישראל, אין באיסורים אלה של בנט ודומיו כדי להפוך ארגון זה או אחר ללא-לגיטימיים. אולם עובדה זו, הידועה היטב לאנשי משרד החינוך, לא מונעת את הניסיונות להלך אימים על אנשי חינוך באמצעות החוק.

כך נהג גם מחליפו של בנט במשרד החינוך, הרב רפי פרץ, שהודיע כי יאסור על נציגי "שוברים שתיקה" ו"מחסום ווטש" להיכנס למוסדות חינוך. פרץ אף איים בראיונות תקשורתיים ובפוסטים ברשתות החברתיות על הנהלת בית הספר "שקד" בקרית טבעון, אשר תכננה מפגש עם נציגי ארגונים אלה במהלך סיור שקיים בית הספר בחברון. סיור תלמידי בית ספר תיכון בשטח כבוש שהאוכלוסייה המקומית שלו נמצאת תחת משטר אפרטהייד לא נתפס כבעייתי או פסול בעיני משרד החינוך. אך העובדה שבמהלך סיור זה יפגשו התלמידים גם מתנגדים של הכיבוש והאפרטהייד היו בבחינת ייהרג ובל יעבור.

ניסיון ההשתקה האחרון של גלנט ועושי דבריו נתקבל בתגובה נחושה מצד הנהלת בית הספר הריאלי בחיפה, שדרשה ממשרד החינוך ביסוס חוקי לדרישתם לביטול האירוע. משלא ניתן ביסוס שכזה — קשה להציג דבר שלא קיים — התקיים האירוע כמתוכנן. בתגובה בירוקרטית טיפוסית זומן מנהל בית הספר לשימוע. צעד זה נועד, כאמור, להרתיע מוסדות חינוך נוספים מלחלוק על סמכותו של השר "להתוות מדיניות" — הנימוק אותו הציג משרד החינוך כבסיס הרעוע לדרישה לביטול האירוע.

אפשר רק לקוות שהתנהלות כוחנית זו, שמאפיינת את גלנט מרגע שנכנס למשרד החינוך, תיצור אפקט הפוך. האנטגוניזם כלפיו עשוי להוביל מנהלים להתנער משנים של אינדוקטרינציה, ולעשות את המעשה החינוכי הראוי — לחשוף את תלמידיהם למציאות של הכיבוש.

אדם אלי

המשטרה תקפה משתתפים בצעדה של המפלגות הקומוניסטיות בברלין

התנכלות לקומוניסטים בגרמניה

כמדי שנה, ב-15 בינואר התאספו בברלין נציגים מכל המפלגות והארגונים הקומוניסטיים הגרמניים כדי לציין יחד את יום השנה לרצח רוזה לוקסמבורג וקרל ליבקנכט ב-1919. את השניים רצחו בריוני ה"פרייקור" – מיליציה פשיסטית שפעלה בשירות ממשלת ויימאר כדי לדכא את המהפכנים הקומוניסטים. בשנים האחרונות עברה הצעדה בשלום וללא עימותים, אך השנה בחרה המשטרה להתנכל לצעדה השלווה ולתקוף את המפגינים. כתירוץ להתנכלות זו טענה המשטרה שתנועת "הנוער הגרמני החופשי" (FDJ), הפועלת בגלוי ומשתתפת בצעדה כל שנה, אינה חוקית. הנפת דגליה של התנועה בידי כמה משתתפים שימשה בידי המשטרה עילה לאלימות ולמעצרים.

תאי התנועה הראשונים קמו בגרמניה כבר בשנות השלושים, כביטוי להתנגדות של נערות ונערים גרמנים לנאציזם. את התנועה הנוכחית הקימו קומוניסטים לאחר מלחמת העולם השנייה כדי לאחד תחתיה את הנוער הגרמני בארץ, שחולקה לאחר המלחמה לאזורי כיבוש אמריקאי, בריטי, צרפתי וסובייטי. התנועה אימצה את המחשבה המרקסיסטית-לניניסטית והפכה במהרה תנועת הנוער הגדולה בגרמניה המזרחית, שם פעלה בברכת הנהגת מפלגת האיחוד הסוציאליסטי. בכך דמתה התנועה לתנועות נוער אחרות במדינות מזרח אירופה, דוגמת הקומסומול הסובייטי. כתנועת הנוער הגדולה והמשפיעה ביותר בגרמניה המזרחית, היא מנתה מיליוני בני ובנות נוער, ואירחה מדי שנה פסטיבל בינלאומי של מוסיקה פוליטית. לאחר קריסתה של גרמניה המזרחית איבדה התנועה כמעט את כל חבריה. כיום מונה התנועה חברים ספורים בלבד, שהעדיפו לא להשתלב בתנועות הקומוניסטיות האחרות כדי לשמור על המסורת.

שוטרים תוקפים את הצעדה בברלין (צילום: יונגה וולט)

המחלוקת העכשווית בנוגע למעמד החוקי של המפלגה הקומוניסטית ושל הנוער נטועה בתהליך המכונה על פי רוב "איחוד גרמניה". יש להזכיר, כי בפועל גרמניה לא אוחדה: הרפובליקה הפדרלית (המערבית) סיפחה את הרפובליקה הדמוקרטית (המזרחית) תוך חתימה על הסכם שהסדיר את המהלך. במסגרת הסכם זה נקבע כי מפלגות ותנועות פוליטיות שפעלו בגרמניה המזרחית יוכלו להמשיך בפעולתן גם בגרמניה "המאוחדת". סעיף זה איפשר לדוגמא למפלגה השמרנית במזרח להתאחד עם מקבילתה במערב. המחלוקת המשפטית נוגעת במפלגות ובתנועות שהוצאו אל מחוץ לחוק במערב גרמניה לפני האיחוד, כמו הנוער והמפלגה הקומוניסטית של גרמניה (KPD): האם עודן בלתי-חוקיות בגרמניה של היום, בהתאם לחוק המערב-גרמני הישן, או ששמורה להן האפשרות החוקית להמשיך לפעול כפי שהובטח בהסכם?

קומוניסטים גרמנים בוחרים באחת משתי דרכים: חלקם פועלים תחת שם וסמל שונים, כמו חברי המפלגה הקומוניסטית הגרמנית (DKP) ששינו את סדר המילים בשם המפלגה כדי להבדיל בינה לבין המפלגה האסורה; קומוניסטים אחרים בחרו לשמור על השמות והסמלים הקודמים, תוך הישענות על הסעיף בהסכם המאפשר למפלגות שפעלו בגרמניה המזרחית להמשיך בפעילותן.

נאבקים באימפריאליזם הגרמני

בניגוד לשנים קודמות, בהן צעד גוש הנוער ללא מפריע, השנה התנפלה המשטרה על חברי התנועה ועל צועדים אחרים שניסו לסייע להם. לפי דיווח בעיתון השמאלי "יונגה וולט", המשטרה עצרה באלימות משתתפת בת 14 שעטתה מסיכה עם סמל התנועה. משתתפי הצעדה ועדי ראיה הגיבו במורת רוח להתנהלות המשטרה וציינו את המפגינים לשבח בזכות שמירתם על הנחיות הבריאות המתחייבות בתקופת הקורונה.

בהצהרה לתקשורת שפרסם הוועד המרכזי של תנועת הנוער החופשי נכתב, כי האלימות המשטרתית הייתה "פעולה אלימה ואכזרית שנועדה לנקות את הרחובות מהמתנגדים לפעילות הממשלה, וזאת במטרה להשתיק ולרסק את הנאבקים באימפריאליזם הגרמני. מנגנון האלימות לא הוכיח כלום – מלבד פחד מפני אחדותו של נוער מהפכני ומפני מאבקו של מעמד העובדים."

דניאל אלסון

102 שנה לרצח רוזה לוקסמבורג

ב-15 בינואר 1919 נחטפו בברלין המהפכנית הקומוניסטית רוזה לוקסמבורג יחד עם חבריה וילהלם פיק וקרל ליבקנכט בידי אנשי "פרייקור" – ארגון ימני קיצוני של חיילים משוחררים. במשך כמה ימים לא נודע גורלם. ידידה של לוקסמבורג, הסופר לאו יוגיכס, אשר ניסה להתריע על היעלמותה, נעצר אף הוא ונרצח. ארבעה חודשים לאחר מכן נמצאה גופתה צפה בנחל בלב הפארק טירגארטן (כעת ניצבת במקום אנדרטה לזכרה). לפי ממצאי הרופאים שניתחו את הגופה, לוקסמבורג הוכתה בקת של רובה ולאחר מכן נורתה בראשה. היא קבורה בבית הקברות המרכזי פרידריכספלדה הנקרא גם "אתר ההנצחה לסוציאליסטים" ברובע ליכטנברג הברלינאי.

כמו מנהיג מהפכת אוקטובר ו.אי. לנין, לוקסמבורג התנגדה למלחמה האימפריאליסטית – מלחמת העולם הראשונה. על רקע זה נעצרה, ביחד עם ליבקנכט, וביוני 1916 נידונה לשנתיים מאסר. בכלא המשיכה לכתוב ולהיות מעורבת בענייני השעה, והביעה תמיכה בלנין ובמהפכת אוקטובר, אם כי מתחה ביקורת על כמה מצעדיה.

ב-8 בנובמבר 1918 שוחררה לוקסמבורג מבית הסוהר וקידמה את הרעיון של התקוממות העובדים והאיכרים למען חברה סוציאליסטית, בעקבות התמוטטות הסדר הבורגני בימיו האחרונים של משטר הקיסר הגרמני. זאת בשעה שהפגנות ענק של פועלים וחיילים משוחררים התחוללו ברחובות הערים הגדולות. נאומה האחרון ניתן בוועידת היסוד של המפלגה הקומוניסטית הגרמנית.

ספר חדש מאת אמיר לוקר-בילצקי

איך נוצרה הזהות הקומוניסטית בישראל

ספרו של ד"ר אמיר לוקר-בילצקי, "חגים של מהפכה - הזהות הקומוניסטית בישראל, 1919-1965", יצא לאור באחרונה בהוצאת האוניברסיטה הממלכתית של ניו-יורק. לוקר-בילצקי, עמית מחקר באוניברסיטת קונקורדיה בקנדה, עוסק בספר בטקסים ובסמלים שאפיינו את הזהות הקומוניסטית הישראלית הייחודית. זו בלטה מול ונגד הזהות היהודית-ציונית וזהויות אחרות מאז הקמת המפלגה ב-1919.

הזהות הקומוניסטית בארץ מיזגה סממנים פועליים, תרבויות מזרח-אירופאיות ומוטיבים מזרח-תיכוניים. לכן היא גדושה סמלים פועליים-מעמדיים וסמלי שלום שמקורם בתרבות הקומוניסטית.

"הנרטיב של ספר זה הראה כי זהות ישראלית-יהודית יכולה להיווצר מחוץ למנגנונים הידועים של ייצור זהות בישראל. כמו כן, הוכח שמחוץ למרחבים התרבותיים המוכרים של בתי הספר החקלאיים, ההסתדרות ותנועות הנוער הציוניות, זהות ישראלית 'אחרת' יכולה להתגבש" מדגיש החוקר.

בשנות ה-50 וה-60 שבהן מתמקד המחבר, קישטו את כינוסיהן של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) ושל ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי (בנק"י) דימויים כמו הפועל היהודי והפועל הערבי החובקים זה את זה ומעליהם סמל הפטיש והמגל, וכמו נערים ונערות יהודים וערבים רוקדים ויונת שלום.

הפיקניקים והאירועים המשותפים הרבים, החוברות והעלונים שהמפלגה הוציאה לאור וחילקה לחבריה ולתומכיה, מציין המחבר, תרמו לגיבוש הזהות הקומוניסטית הישראלית כמעמדית וכאנטי-ציונית במהותה. בספר מובעת הערכה רבה למק"י שהוכיחה כי ניתן לכונן זהות אלטרנטיבית למרות הכוחות האדירים שהפעיל הממסד הציוני נגד הקומוניסטים במישורים הרעיוני, הפוליטי והיומיומי.

בין ממצאי הספר: לאחר הקמת המדינה, נעזרו הקומוניסטים הישראלים בדימוי של הקורבנות היהודים של האנטישמיות כדי לקדם את המאבק לסיום הממשל הצבאי שהוטל על האזרחים הערבים. השימוש הזהותי הנבון, שנגע בשורשי הזיכרון היהודי, הצליח לחתור תחת הדימוי של הערבים-הפלסטינים כ"מסתננים" המציבים (לכאורה) סכנה קיומית לישראל.

בשנות ה-50 ציינה מק"י את ימי העצמאות של מדינת ישראל כמערכה נגד האימפריאליזם הבריטי הזר. באותן שנים, נהגו קומוניסטים יהודים וערבים לציין את יום העצמאות כאירוע של שחרור מעול הכובש הזר, כשמעליהם מתנוססים דגלים אדומים ודגלי ישראל.

לדברי לוקר-בילצקי, "קומוניסטים יהודים בחרו וברור חגים ומסורות מן המסורת היהודית שנראו להם מתקדמים". כדוגמא הוא מביא את חגי חנוכה ופסח בהם הנרטיבים המרכזיים היו התנגדות לדיכוי. הנרטיבים, מציין המחבר, עובדו על בסיס רעיונות המרקסיזם והתיאוריה המעמדית.

לשם השוואה, ניתח לוקר-בילצקי את הנרטיבים והטקסים ההיסטוריים שיצרו מפלגות השמאל הציוני בהקשר של זיכרון השואה אשר הדגישו רק את ההתנגדות היהודית לנאצים. הזיכרון הקומוניסטי הישראלי לעומת זאת הדגיש את שיתוף הפעולה בין יהודים ללא-יהודים במערכה נגד הכובש הנאצי ואת החשיבות ההיסטורית של ניצחון הצבא האדום על גרמניה הנאצית.

בספרו טוען לוקר-בילצקי כי ריבוי הקונפליקטים הקשה על בניית זהות מעמדית. אך טענה זו משוללת יסוד. בניגוד לטענתו, הקומוניסטים הישראלים עסקו הן בשאלות

הלאומיות והן בחלוקה המעמדית-אתנית בישראל: הם היו הראשונים שהוקיעו את הקיפוח של המהגרים היהודים מהארצות הערביות וחשפו את העומק וההשלכות של אסון הנכבה שהכה בעם הפלסטיני.

"מעל הכל, הזהות הקומוניסטית היהודית-ישראלית הפכה תת-תרבות בועטת, והוכיחה שישראליות אינקלוסיבית ומתקדמת היא אפשרית – בניגוד לזהות היהודית-ציונית האקסקלוסיבית בפלסטין-ישראל מאז תחילת המאה ה-20", מדגיש המחבר. הגישה המשתפת והזהות הקומוניסטית האינטרנציונליסטית הציעה ליהודי ולערבי בישראל אחוות עמים במקום סכסוך לאומי; שוויון ושלום במקום כיבוש וגירוש. הדימויים והרעיונות הקומוניסטיים הישראליים הניחו את התשתית, מסכם לוקר-בילצקי, לזהות ישראלית מתקדמת ושוחרת שלום הדוגלת באחוות עמים.

זוהר אלון

Amir Locker-Biletzki, **Holidays of the Revolution Communist Identity in Israel, 1919-1965**
(SUNY Press, 2021)

מחאת האמנים בתיאטרון יפו

יש המסרבים ליפול למלכודת של ראש הממשלה בעקבות פגישתו עם הזמר אביב גפן וההבטחה להזרים 70 מיליון שקל לעולם התרבות. מחאת האמנים, המשוררים והסופרים בתיאטרון יפו נמשכת. בשבוע שעבר (13.1) נאלצו אנשי התיאטרון לבטל אירוע שתכננו. לדבריהם, "משטרת ישראל הודיעה לנו שאין אפשרות לקיים את המחאה בשל האופי בו בחרנו למחות על סגירת עולם התרבות. כעת אנחנו בודקים את האפיק המשפטי והציבורי ונאבק שהמחאות הבאות אכן יתקיימו".

ביום שלישי הקרוב (26.1) מבטיחים האמנים לקיים את "מחאת הדור הצעיר" ברחבת התיאטרון – באישור המשטרה.

רוח המחאה ממשיכה

אלפים מחו בסוף השבוע (16.1) נגד ממשלת הימין וראש הממשלה בנימין נתניהו בהפגנות שנערכו ברחבי הארץ – זה השבוע ה-30 ברציפות. רבים נצפו בגשרים ובצמתים מצפון עד דרום, ומאות הפגינו מול בית משפחת נתניהו בקיסריה, מול המעון הרשמי ברחוב בלפור בירושלים, ובתל אביב. אלפים צעדו מגשר המיתרים שבכניסה לירושלים והצטרפו למוחים ליד מעון ראש הממשלה – לראשונה ללא התערבות המשטרה.

בנס ציונה, בה מאוימים מפגינים כל שבוע ולעתים אף מותקפים באלימות, הפגינו השבוע עשרות אנשים. מולם התייצבו כמה מתומכי נתניהו שגידפו אותם ואיימו עליהם. בסוף ההפגנה התקרבו חלק מתומכי ראש הממשלה למפגינים, ואחד מהם ירק על המפגינים ואחר דחף אותם. גם ברחבת המדיטק בחולון הפגינו עשרות, לאחר שבשבוע שעבר תקפו ארבעה חשודים בגז מדמיע את המוחים במקום, בהם פעילי מק"י וח"כ לשעבר תמר גוז'נסקי. בית המשפט שחרר את הארבעה בתנאים מגבילים, ובמשטרה אמרו כי אחד מהם ניסה לשבש את החקירה.

נקעה נפשנו מהשלטון

מתנועת המחאה "קריים מיניסטר" נמסר לקראת ההפגנות: "נקעה נפשנו מהשלטון הכושל והמושחת של מי שלא מהסס לשקר ולהסית כדי לקושש קולות מאלה שנרמסו על ידו בשיטתיות. ביבי, רוח בלפור הפילה את ממשלתך הכושלת ורוח בלפור תנצח. נמשיך לחשוף את השקרים שלך ונפגין מולך כל מוצ"ש בבלפור – עד שתלך".

בנו של ראש הממשלה, יאיר נתניהו, פרסם בסוף השבוע ציוץ בטוויטר בו האשים את פעילי ברית הנוער הקומוניסטי (בנק"י) בארגון ההפגנות נגד שלטון הימין. "תראו מי מבין מארגני הפגנות בלפור – קבוצה קומוניסטית מעריצה של הרשות הפלסטינית", כתב. על כך הגיבה ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת): "פעילי בנק"י הם ההפך המוחלט מיאיר נתניהו – הוא פשיסט, הם קומוניסטים; הוא לאומן גזען, הם אינטרנציונליסטים; הוא יושב על הטוויטר, הם נאבקים ברחוב. סולידריות עם החברים הצעירים! אני גאה בכם".

דורשים לאפשר לסטודנטים מעזה גישה להשכלה גבוהה

יותר מ-400 חברי סגל אקדמי בישראל חתמו על עצומה הקוראת לממשלה ולמתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש), האלוף כמיל אבו רוקון, לאפשר מיד יציאת מלגאים מרצועת עזה ללימודים גבוהים בחו"ל.

הפנייה, ביוזמת הארגון "גישה", מגיעה על רקע החלטת ישראל במארס אשתקד להפסיק כמעט כליל תנועה של אנשים דרך מעבר ארז, בעקבות התפשטות נגיף הקורונה. בימים אלה, ארגון גישה מזמין חברי וחברות סגל אקדמי מרחבי העולם להצטרף לעצומה דומה, הכתובה באנגלית ובערבית, שקוראת לישראל לאפשר יציאה של סטודנטים מעזה למוסדות אקדמיים בחו"ל.

בין מי שלא יכולים לצאת את הרצועה בימים אלה הם סטודנטים לתארים מתקדמים, המחזיקים במלגות לימודים ונדרשים להתייצב ללימודים פרונטליים. זאת אף על פי שהם עומדים בקריטריונים לתנועה שהיו תקפים עד להידוק סגר הקורונה. מעבר רפיח למצרים עדיין סגור לתנועה. בעצומה בעברית נכתב: "הגישה לחינוך גבוה איכותי חיונית לכל חברה. אנו סבורים כי מניעת היציאה של סטודנטים מעזה לחו"ל בשל מגפת הקורונה, וללא כל צידוק ביטחוני, למשך תקופה כה ארוכה ולא מוגבלת בזמן, היא מדיניות שגויה ובלתי מוסרית".

ב-7 בינואר האחרון שיגר "גישה" מכתב אל מתפ"ש בנושא, אליו צורפו שמותיהם של שמונה סטודנטים שפנו לארגון בבקשה לסייע להם לעמוד בדרישת מוסדות הלימוד להתייצב בקמפוס עוד במהלך ינואר. כמו כן הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים עתירה בשמה של סטודנטית המבקשת לצאת להמשך לימודי הדוקטורט בירדן. "גישה לחינוך הינה זכות יסוד בסיסית שעליה מחויבת ישראל לשמור. עליה לאפשר לסטודנטים מהרצועה להגיע למדינות היעד שלהם ולהמשיך את לימודיהם, ללא דיחוי נוסף", מסר ארגון זכויות האדם.

הפגנות נגד הקטל בענף הבנייה

יום שישי, 22.1

ירושלים: רחבת המשביר, 13:00

ת"א-יפו: כיכר מגן דוד, 13:00

נצרת: כיכר המעיין, 17:00

סח'נין: צומת יובלים, 16:00

"אנחנו העיר" - הפגנה נגד הזנחת דרום ת"א

הפגנה מול ביתו של ראש העיר רון חולדאי, במחאה על גרירת הרגליים בפינוי התחנה המרכזית

יום ראשון, 24.1, בשעה 19:00; יוכבד בת מרים 15, ת"א

המפלגה הקומוניסטית הישראלית - מק"י
הוועד המרכזי
שולח תנחומים לברהום ג'ראיסי ולמשפחה
על מות **האם**

השבוע באתר "זו הדרך"

מאבקי עובדים, הפגנות בתוניסיה, עמדת הקומוניסטים הפלסטינים, ועוד...

zoha.org.il